Konsumentverket • KO

Rapport 2013:19

Marknadskontroll av tändare 2010–2012

2013:19 Marknadskontroll av tändare 2010–2012
Konsumentverket 2013

Utredare: Maria Hedeklint, Lena Bäcklund och Åsa Persson

Innehållsförteckning

Sammanfattning 5

Summary 6

1. Inledning och bakgrund 7

2. Läsanvisning 8

3. Definitioner 9

3.1 Tändare 9

3.2 Barnsäker tändare 9

3.3 Leksaksliknande tändare 9

3.4 Lyxtändare eller påfyllningsbar tändare 10

3.5 Brukständare och XXL-tändare 11

3.6 Standarder 12

4. Syfte och mål med den svenska marknadskontrollen 13

5. Avgränsningar 14

6. Metod 15

7. Det europeiska projektet Joint Follow-up 16

7.1 Syfte och mål med Joint Follow-up 16

7.2 Europeiska projektmöten 17

7.3 Kommunikation inom det europeiska projektet 19

8. Arbete och resultat i Sverige 20

8.1 Information till företag 20

8.1.1 Pressmeddelanden 20

8.1.2 Undersökning av kunskapsnivån hos importörer 21

8.1.3 Inköpsguide om regelverk och säkerhetskrav för tändare 22

8.2 Gränskontroll 22

8.3 Kontroll av leksaksliknande tändare på internet 22

8.3.1 Privat försäljning av leksaksliknande tändare 24

8.4 Kontroll av barnsäkerhet hos tändare inköpta i butik 25

8.5 Samordnad insamling samt laboratorieprovning av tändare 26

8.5.1 Sammanställning av testresultat. 27

9. Slutsatser 28

9.1 Slutsatser från det svenska projektet 28

9.2 Slutsatser från det europeiska projektet Joint follow-up 29

10. Bilagor.....31
Bilaga 1: Inventory of novelty lighters
Bilaga 2: Marknadskontrollen av farliga cigarettändare fortsätter
Bilaga 3: XXL-tändare likställs med cigarettändare
Bilaga 4: Ökad satsning mot farliga cigarettändare
Bilaga 5: Säkrare cigarettändare på den europeiska marknaden
Bilaga 6: Enkät till importörer
Bilaga 7: Guidelines for Importers of Lighters from Third Countries
Bilaga 8: Rapport av PROSAFE, se www.konsumentverket.se

Sammanfattning

Inom EU är det förbjudet att tillhandahålla leksaksliknande tändare och engångständare som saknar barnsäkerhetsspärr. Sedan 2010 har Konsumentverket genomfört en treårig marknadskontroll med syfte att höja säkerheten hos cigarettändare. Förutom att kontrollera att förbudet mot leksaksliknande och icke barnsäkra tändare följs, har projektet omfattat kontroller av att tändare lever upp till de allmänna säkerhetskraven.

Den svenska marknadskontrollen har ingått i ett europeiskt samarbetsprojekt som har engagerat totalt 17 medlemsstater. Projektet har samordnats av PROSAFE, en ideell organisation för marknadskontroller vars främsta syfte är att förbättra säkerheten för produkter och tjänster i hela Europa. PROSAFE finansieras av Europeiska kommissionen.

Konsumentverkets marknadskontroll har fokuserat på både proaktiva och reaktiva insatser. I den proaktiva delen har information och frågeformulär skickats till svenska importörer och distributörer av tändare för att upplysa dem om gällande lagstiftning samt vilka krav som ställs på produkten. Till den reaktiva delen kan räknas butiksbesök, provning av tändare och kontroll via internet för att inventera marknaden. För att kontrollera införseln av tändare till Sverige har det även genomförts en kontrolloperation i samverkan med Tullverket, vilken resulterade i att ett företag upphörde att tillhandahålla farliga tändare.

Internet har visat sig innehålla en utbredd marknad för leksaksliknande tändare, och stora insatser har lagts på att informera företag om förbudet mot farliga tändare och att få bort dessa från marknaden. Försäljningen har i många fall berott på okunskap om lagstiftningen för tändare, vilket kan bero på att företagen sällan är specialiserade på tändare utan istället har ett brett sortiment av presentartiklar eller konfektion. I samtliga fall har företagen slutligen följt Konsumentverkets inrådan och upphört med försäljningen av leksaksliknande tändare.

Resultaten av projektet tyder på att de informationsinsatser och kontroller som gjorts har haft god effekt och att tillverkare, importörer och distributörer av tändare nu tar säkerheten på större allvar. Laboratorietester av tändare har visat på en markant höjning av säkerheten. Företag behöver dock även i fortsättningen bli påminda om sina skyldigheter vad gäller produktsäkerhet och att det inte är tillåtet att placera leksaksliknande eller icke barnsäkra tändare på marknaden. I synnerhet behöver en översyn av internetbaserade företag göras regelbundet. För Konsumentverkets del har det knutits många värdefulla kontakter i Europa. Kontaktnätet och den positiva samverkan mellan deltagande länder har bidragit till projektets fortskridande och framtida samarbete. Diskussionerna har i stort bidragit med mycket kunskap om risker och möjliga lösningar.

Summary

Within the EU, it is prohibited to provide novelty lighters and lighters on the market without child safety mechanism. Since 2010, the Swedish Consumer Agency carried out a three-year market surveillance project to increase the safety of lighters. In addition to verifying that the ban on novelty and non child resistant lighters are followed, the project included controls of that the lighters meet the general safety requirements.

The Swedish market surveillance was part of a European collaborative project that involved a total of 17 Member States. The project was coordinated by PROSAFE, a nonprofit organization for market surveillance whose primary purpose is to improve the safety of products and services throughout Europe. PROSAFE is funded by the European Commission.

The project has focused on both proactive and reactive measures. The proactive parts included information and questionnaires were sent to Swedish importers and distributors of lighters to inform them about current legislation and the demands placed on the product. For the reactive part can be counted shop visits, testing of lighters and control via the Internet to survey the market. In order to control the importation of lighters to Sweden the project also implemented a control in collaboration with the Swedish Customs, which resulted in one company ceased to provide dangerous lighters.

Internet has proved to contain a widespread market for novelty lighters, and great efforts have been made to inform businesses about the ban of dangerous lighters and to remove them from the market. Sales have in many cases been due to ignorance of the law, which might be because companies rarely specialize in lighters but instead has a wide assortment of gift items and clothing. In all cases, companies have finally followed the Swedish Consumer Agency 's advice and stopped sales of novelty lighters .

The results of the project indicate that the information measures and checks made have been effective and that manufacturers, importers and distributors of lighters now take safety more seriously. Laboratory testing of lighters have shown a increase in safety. Companies do, however, need to continue to be reminded of their obligations in terms of products, and that it is not permissible to place novelty or non-child resistant lighters on the market. In particular, a review of Internet-based business should be done regularly. For The Swedish Consumer Agency's part, it has been linked many valuable contacts in Europe. The network and the positive interaction between the participating countries have contributed to the project's progress and future cooperation. Discussions have largely contributed much knowledge about risks and possible solutions.

1. Inledning och bakgrund

Från den 11 maj 2006 är det inom EU förbjudet[1] att sälja eller på annat sätt tillhandahålla konsumenter leksaksliknande tändare och engångständare som saknar barnsäkerhetsspärr. Anledningen till förbudet är att barns lek med cigarettändare varje år orsakar cirka 1 200 bränder i Europa, med upp till 20 dödsfall som följd. Så gott som alla tändare som har använts i samband med olyckor är så kallade engångständare, vilket tyder på att de tändarna oftare är åtkomliga för barn än till exempel samlartändare eller braständare. I USA är engångständare utan barnsäkerhetsspärr förbjudna sedan snart tjugo år tillbaka och resultaten har varit mycket goda. Antalet bränder och dödsfall med koppling till barns lek med tändare har reducerats till mindre än hälften.

Utöver olyckor som sker på grund av lek med tändare, inträffar det många incidenter som en följd av bristande kvalitet hos tändare. Med anledning av olycksstatistiken och den oerhörda mängd tändare som används av konsumenter i Europa har säkerheten hos cigarettändare stått högt på den europeiska dagordningen i flera år. Europeiska kommissionen har finansierat stora insatser för att höja säkerheten hos tändare, främst till följd av beslutet att förbjuda leksaksliknande samt icke barnsäkra tändare.

PROSAFE[2] har sedan 2006 spelat en aktiv roll i planeringen av tillsynsverksamheten av tändare och det praktiska genomförandet för att höja säkerheten hos tändare som säljs i Europa. För att genomföra Europeiska kommissionens beslut om förbud av vissa tändare startade PROSAFE det treåriga projektet Joint Action[3], med mycket goda resultat på marknaden. Leksaksliknande tändare har sedan Joint Action nästan helt försvunnit från marknaden i Europa, och tändare har även markant förbättrats gällande barnsäkerhet och allmänna säkerhet.

Med anledning av det första projektets goda resultat beslutade Konsumentverket 2009 att som tillsynsmyndighet enligt förordning (2006:1085)[4] delta i ytterligare tre års gemensam marknadskontroll mellan myndigheter i Europa. Det nya projektet fick titeln Joint Follow-up Market Surveillance Action on Child-Resistant Lighters and Novelty Lighters (i rapporten benämnd Joint Action), även det under ledning av PROSAFE. Projektet blev en direkt uppföljning av det tidigare projektet Joint Action.

---

[1] Förbudet grundar sig på Europeiska kommissionens beslut nr 2006/502/EG om en skyldighet för medlemsstaterna att förbjuda att leksaksliknande tändare eller icke barnsäkra tändare släpps ut på marknaden. Beslutet har förlängts varje år och är senast ändrat genom Europeiska kommissionens beslut nr 2012/53/EU av den 27 januari 2012.

[2] PROSAFE (*the Product Safety Enforcement Forum of Europe*) är en ideell organisation för marknadskontroller vars främsta syfte är att förbättra säkerheten för produkter och tjänster i hela Europa. För mer information, besök www.prosafe.org.

3 Konsumentverkets rapport från det första projektet Joint Action finns på webbplats www.konsumentverket.se med titeln ”Rapport för Marknadskontroll av tändare”. Rapport 2010:22.

4 Konsumentverket är genom Förordning (2006:1085) om förbud mot vissa farliga tändare, ändrad genom Förordning (2007:684), tillsynsmyndighet för att inte leksaksliknande eller icke barnsäkra tändare släpps ut på marknaden i Sverige.

2. Läsanvisning

Den här rapporten redogör huvudsakligen för den svenska marknads-kontrollen av tändare och vilka resultat som har uppnåtts nationellt. I kapitel 7 finns en närmare beskrivning av den europeiska kontrollen Joint Follow-up, som ligger till grund för det svenska projektet. Den fullständiga rapporten om den europeiska kontrollen, skriven av PROSAFE, finns att läsa på www.konsumentverket.se. Där redovisas mer detaljerade resultat och metoder för de gemensamma insatser som har gjorts. Den europeiska rapporten riktar sig främst till Europeiska kommissionen som huvudfinansiär, samt till berörda myndigheter och bransch.

Rapporten av PROSAFE finns att läsa i sin helhet på www.konsumentverket.se

3. Definitioner

Följande begrepp används genomgående i rapporten och förklaras därför mer i detalj under detta kapitel. Definitionerna i avsnitt 3.1–3.4 följer de i Europeiska kommissionens beslut (2006/502/EG).

3.1 Tändare

En tändare är en handmanövrerad bränslekrävande anordning som frambringar en låga och som normalt sett används för att avsiktligt tända i synnerhet cigaretter, cigarrer och pipor, och som kan förväntas användas för att tända material som papper, vekar, stearinljus och lyktor, och som tillverkats med en integrerad bränsletillförsel, oavsett om denna är avsedd att fyllas på eller inte.

3.2 Barnsäker tändare

En tändare ska anses vara barnsäker om den utformats och säljs på ett sådant sätt att den under normala eller rimligen förutsebara användningsförhållanden inte kan användas av barn som är yngre än 51 månader.

En tändare skall inte anses kunna användas av barn på grund av att det krävs viss kraft för att använda den, på grund av dess utformning, på grund av skyddet av tändmekanismen, eller på grund av att det krävs en komplicerad manöver eller en rad manövrar i följd för att tända den.

Enligt förordning 2006:1085 om förbud mot vissa farliga tändare, står det att en tändare ska anses som barnsäker om den stämmer överens med standarden SS-EN 13869:2002, när det gäller andra specifikationer än dem i punkterna 3.1 och 3.4 och punkt 5.2.3 i standarden, eller om tändaren stämmer överens med relevanta bestämmelser i länder utanför Europeiska unionen där barnsäkerhetskrav tillämpas som motsvarar dem i Europeiska kommissionens beslut (502/2006/EG).

3.3 Leksaksliknande tändare

Leksaksliknande tändare (eng. Novelty lighters) definieras i den europeiska standarden SS-EN 13869:2002 som en tändare som på något sätt liknar andra produkter och som allmänt anses attrahera barn eller som är avsedda att användas av barn, eller som i underhållningssyfte producerar ljud-, ljus- eller rörelseeffekter. Detta inkluderar tändare som till exempel liknar seriefigurer, leksaker, pistoler, klockor, telefoner, fordon, musikinstrument, djur eller livsmedel. Tändare är inte att betrakta som leksaksliknande endast för att de är försedda med bild, text eller mönster.

PROSAFE och deltagarna i Joint Action har tagit fram ett dokument med bildexempel på leksaksliknande tändare (se bilaga 1), och ett beslutsträd för att enkelt avgöra om en tändare ska betraktas som leksaksliknande, se kapitel 3.4.9 i den Europeiska projektrapporten.

Bild 1: Exempel på en tändare som faller inom definitionen för leksaksliknande.

3.4 Lyxtändare eller påfyllningsbar tändare

Definitionen i 3.2, med kravet på barnsäkerhet, gäller inte påfyllningsbara tändare för vilka tillverkarna vid förfrågan från de behöriga myndigheterna lägger fram de handlingar som styrker att tändarna utformats, tillverkats och släppts ut på marknaden på ett sätt som garanterar en förväntad säker användning under minst fem år, är möjliga att reparera och uppfyller alla krav som listas nedan. Detta påverkar dock inte förbudet att släppa ut leksaksliknande tändare på marknaden, med hänvisning till artikel 2.2 Kommissionens beslut (2006/502/EG).

1. Tillverkaren ska ge en skriftlig garanti på minst två år för varje tändare, i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 1999/44/EG.
2. Det ska finnas en praktisk möjlighet att reparera och säkert fylla på tändaren under hela dess livstid, och tändaren ska i synnerhet ha en tändmekanism som går att reparera.
3. Delar som inte är för engångsbruk men som riskerar att slitas ut eller gå sönder efter garantiperioden ska kunna bytas ut eller repareras av en auktoriserad eller specialiserad kundservicetjänst inom Europeiska unionen.

Bild 2: Exempel på typiskt utseende för en lyxtändare.

3.5 Brukständare och XXL-tändare

Brukständare (eng. Utility lighter) har inte omfattats av marknadskontrollen i projektet, men omnämns på flera ställen i rapporten och är en vanligt förekommande produkt på marknaden. Braständare, precis som lyxtändare, inkluderas inte i lagstiftningen för barnsäkra tändare, och har därför uteslutits ur projektets marknadskontroll.

Precis som för lyxtändare finns det gråzoner där små brukständare kan vara svåra att definiera. En cigarettändare längre än 100 mm anses generellt vara brukständare, och undantas då från kravet på barnsäkerhet. Företag har dock börjat marknadsföra så kallade XXL-tändare på över 100 mm, varpå PROSAFE gick ut med ett förtydligande att tändare bedöms efter avsedd användning och inte efter storlek. Baserat på följande motivering kan XXL- tändare därmed inte anses vara brukständare (utility lighter):

- Den avsedda användningen för en cigarettändare är att tända cigaretter, pipor etc.
- Den avsedda användningen för en brukständare (utility lighter) är att tända utomhusgrillar, levande ljus, eldstäder etc.

Bild 3: Exempel på brukständare.

3.6 Standarder

I denna rapport hänvisas till två olika standarder. De standarder som nämns och används i rapporten är standarden om barnsäkerhet hos tändare, SS-EN 13869:2002 - Krav och provningsmetoder samt standarden om allmän säkerhet hos cigarettändare, SS-EN ISO 9994, som är publicerad under det generella produktsäkerhetsdirektivet GPSD. Båda dessa standarder är europeiska standarder som antagits som svenska. En EN-standard skapas i samarbete mellan flera experter från EU:s olika länder. Varje land har rätt att utse sin eller sina experter som kan vara tillverkare, myndigheter, provningsinstitut, konsumentorganisationer eller andra sakkunniga. Experterna enas sedan om en standard som förhoppningsvis täcker alla säkerhetsaspekter. Tack vare den stora kompetens som finns bland dessa experter samt på grund av de olika intressen de kan sägas representera, anser Konsumentverket att standarder utgör en bra miniminivå för att bedöma säkerheten hos en vara. I Sverige kan standarder köpas från SIS[5].

[5] SIS, Swedish Standards Institute, är en medlemsbaserad, ideell förening som är specialiserad på nationella och internationella standarder. Källa: www.sis.se

4. Syfte och mål med den svenska marknadskontrollen

Projektets primära syfte har varit att kontrollera att det inte finns några leksaksliknande tändare på den svenska marknaden samt att engångständare är barnsäkra och uppfyller gällande standarder.

Den svenska marknadskontrollens mål har i mesta möjliga mån samordnats med det europeiska projektet, likaså de numeriska målen. I Sverige utförs för litet antal tester av tändare i relation till marknadens storlek för att kunna visa statistiskt signifikanta resultat på nationell nivå. Istället har det europeiska projektet stått för de numeriska målen samt det stora antalet laboratorietester av tändare.

Sekundärt syftade projektet till att samla erfarenheter till ”best practises techniques” för gemensamma marknadskontroller mellan myndigheter i Europa. Erfarenhetsutbytet med PROSAFE och övriga myndigheter i Europa kan även gynna Konsumentverkets arbete med säkerhetsfrågor generellt, och ge både kunskap och ett viktigt kontaktnät.

5. Avgränsningar

Marknadskontrollen har omfattat leksaksliknande tändare och cigarettändare av engångskaraktär. Påfyllningsbara tändare eller så kallade lyxtändare, se definition i kapitel 3.4 och 3.5, har inte omfattats av kontrollen. Avgränsningen gäller lyxtändare som lever upp till ställda krav i definitionen, i annat fall räknas de till kategorin engångständare och ska uppfylla kraven på barnsäkerhet. Tveksamheter kan uppstå då det finns många gråzonsprodukter på marknaden. Exempelvis säljs förhållandevis billiga tändare med flerårig garanti och samma utformning som lyxtändare, trots att de inte tycks kunna leva upp till samma höga kvalitet.

Brukständare vars främsta syfte är att tända ljus och eldstäder, omfattas inte av kommissionens beslut eller denna kontroll. Även här finns gråzonsprodukter på marknaden där små braständare säljs. Eftersom avsedd användning avgör kategori av tändare är det svårt att bedöma om det ska ställas krav på barnsäkerhet eller inte, vilket lämnar en lucka i definitioner.

Projektet har inkluderat tändare som marknadsförs och säljs av näringsidkare på den svenska marknaden efter import från länder utanför EU. I de fall där det har påträffats farliga tändare från andra EU-länder har Konsumentverket samverkat med PROSAFE och myndigheten i respektive land för vidare hantering.

Handel mellan privatpersoner omfattas inte av lagstiftningen för tändare och Konsumentverkets tillsyn. Det finns dock en fin och till viss del svårtolkad gräns mellan privatperson och näringsidkare när det gäller till exempel antal tändare som tillhandahålls. Mer om problematiken tas upp i kapitel 8.3.1, privat försäljning av leksaksliknande tändare.

I Sverige är MSB, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, marknadskontrollerande myndighet för gasbehållare. Därmed har de tillsyn av tändare enligt standard EN ISO 9994 (allmän säkerhet tändare). Eftersom även allmän säkerhet har ingått i det europeiska projektet, och därmed i det svenska, har samverkan och regelbundna avstämningar gjorts med MSB. Inom projektet har det likaså skett överlämning av ärenden som fallit under tillsynen för allmän säkerhet hos tändare.

6. Metod

Det europeiska projektet om tändare, Joint Follow-up, var det andra i ordningen och metoderna har därför till stor del byggt på tidigare erfarenheter. Erfarenheterna handlar till stor del om hur myndigheter effektivt och verkningsfullt kan bedriva marknadskontroll inom Europa, och i samverkan med tullmyndigheter även effektiv gränskontroll. Närmare beskrivningar av metoderna för marknadskontroll finns samlade i vägledningen ”Book on Best Practice Techniques in Market Surveillance” (PROSAFE), ett resultat av det första projektet om tändare, Joint Action. I vägledningen har PROSAFE samlat information om lagstiftning, hur man planerar, genomför och utvärderar marknadskontrollerande insatser samt utför riskvärdering av produkter. Vägledningen är tänkt att användas i andra gemensamma marknadskontroller.

Konsumentverkets projektplan har i stort följt den plan som upprättades av PROSAFE och övriga europeiska myndigheter. Utöver det satte Konsumentverket upp ett antal nationella aktiviteter som var anpassade till den svenska marknaden. Konsumentverket har sett en utbredd försäljning av leksaksliknande tändare på internet och valde därför att göra en noggrannare undersökning bland internethandlare i syfte att hitta förbjudna tändare. När aktiviteten gav ett mycket bra resultat vidareförmedlades detta till PROSAFE och Europeiska kommissionen.

Projektmöten har varit en viktig metod för en effektiv marknadskontroll, då projektet har behövt utvecklas kontinuerligt för att nå målen. Anledningen är att projektet har löpt under hela tre år och att det har byggt på ett relativt nytt arbetssätt för samverkan mellan myndigheter. Med anledning av att nya uppgifter och frågeställningar har framkommit under projektets gång har det skett ett fortlöpande utbyte av information mellan myndigheter i Europa och även inom Sverige, främst via e-post.

Information och resultat har förmedlats genom ett antal pressmeddelanden på Konsumentverkets webbplats. Informationen har sammanställts av PROSAFE och sedan översatts till svenska och anpassats till nationell lagstiftning och marknad. Informationen har bland annat varit ett led i att stärka kommunikationen med branschen. För en bättre kontakt med branschen har Konsumentverket fört en dialog med branschtidningen Tobak & Mer vid några tillfällen.

Även MSB har deltagit i åtgärder inom ramarna för projektet, se föregående avsnitt om avgränsningar. Konsumentverket har då fungerat som kontaktpunkt mot PROSAFE och övriga länders deltagare eftersom endast en myndighet per land har fått delta i projektet. Konsumentverket har haft huvudansvar för projektet på grund av tillsynsansvaret enligt förordningen om leksaksliknande och barnsäkra tändare.

7. Det europeiska projektet Joint Follow-up

PROSAFE står för *The Product Safety Enforcement Forum of Europe* och är en ideell organisation för marknadskontroller i Europa. Organisationens främsta syfte är att förbättra säkerheten för produkter och tjänster samt att utveckla metoder för samarbete mellan myndigheter i Europa. PROSAFE har sedan 2006 spelat en aktiv roll i planeringen av tillsynsverksamheten av tändare och sedan 2007 i det praktiska genomförandet av Joint Action och Joint Follow-up.

PROSAFE har varit initiativtagare och den drivande kraften bakom båda projekten om tändare, Joint Action och Joint Follow-up, med Europeiska kommissionen som huvudfinansiär. Den svenska marknadskontrollen har varit en del av Joint Follow-up.

Satsningarna i det första projektet, Joint Action, ledde till att leksaksliknande tändare nästan helt försvann från marknaden i Europa. Betydande ansträngningar gjordes också för att minska antalet farliga eller icke barnsäkra engångständare i Europa. Insatserna innebar att mer än 4 500 inspektioner genomfördes hos europeiska importörer, grossister och detaljhandlare och att över 5 500 tändarmodeller kontrollerades. Det vidtogs nästan 1 300 åtgärder mot tändarmodeller som varit farliga eller där näringsidkaren inte har kunnat visa nödvändig teknisk dokumentationen. Europeiska tullmyndigheter kontrollerade nästan 8 500 försändelser med allt från små paket till hela containrar som anlänt till Europa.

Erfarenheterna från Joint Action visade att det krävs en långsiktig och väl samordnad insats av marknadskontrollmyndigheterna för att farliga tändare ska försvinna från marknaden. Sveriges engagemang i uppföljningsprojektet Joint Follow-up, som behandlas i denna rapport, har dels inneburit ett samordnat arbete med PROSAFE och övriga länder, och dels egna insatser anpassade till den svenska marknaden för att uppnå största effekt. Samtliga insatser och resultat har löpande rapporterats till PROSAFE under arbetet.

Följande tretton länder i Europa har engagerat sig i det uppföljande projektet Joint Follow-up: Österrike, Cypern, Tjeckien, Estland, Grekland, Island, Malta, Nederländerna, Norge, Slovakien, Slovenien, Spanien och Sverige.

Myndigheter i Bulgarien, Irland, Danmark och Polen har deltagit i den första delen av projektet och i anordnade projektmöten.

7.1 Syfte och mål med Joint Follow-up

Syftet med projektet Joint Follow-up har varit att fortsätta det långsiktiga arbetet med att göra tändare säkrare. Därför ingick att undersöka om Europeiska kommissionens beslut har varit verkningsfullt så att endast barnsäkra tändare säljs och att det inte förekommer leksaksliknande tändare på marknaden. Som ett resultat av samtliga satsningar har Joint Follow-up syftat till att skydda konsumenter från farliga produkter.

Joint Follow-up syftade även till att samla erfarenheter till ”best practises techniques” för marknadskontroller, vilket även avsågs med det första projektet, Joint action.

Förutom att få bort leksaksliknande tändare och tändare som inte är barnsäkra från marknaden, har projektet syftat till att kraftigt minska andelen tändare som inte lever upp till de allmänna säkerhetskraven för tändare. Att allmän säkerhet blev en del av projektet beror på att kvaliteten hos de tändare som finns på marknaden ofta är bristfällig och riskerar att orsaka olyckor och bränder vid användning. Eftersom marknaden avsevärt har förbättrats gällande barn-säkerhet och leksaksliknande tändare, har det gett utrymme för andra aktiviteter med syftet att skydda konsumenter från farliga tändare.

PROSAFE har formulerat målet för det gemensamma europeiska projektet Joint Follow-up på följande sätt:

Ambitionen för Joint Follow-Up har varit att komma ner till en nivå under 2 % för vardera av följande indikatorer:

- Andelen farliga tändare som säljs på den Europeiska marknaden, dvs tändare som inte uppfyller säkerhetskraven enligt gällande standarder.
- Andelen farliga tändare som importeras till Europa.
- Andelen farliga tändare som produceras i Europa.
- Andelen granskade butiker som tillhandahåller leksaksliknande tändare.

Syfte och mål med Joint follow-up beskrivs ytterligare i den europeiska projektrapporten.

7.2 Europeiska projektmöten

Projektet Joint Follow-Up inleddes med ett kick-off möte i Bryssel i februari 2010 för deltagande myndigheter, där en projektplan lades upp och över-gripande frågor diskuterades. Därefter hölls ytterligare två möten under projektets första år.

2011 hölls två möten. Till det första mötet i mars hade de deltagande ländernas tullmyndigheter bjudits in för att diskutera en gemensam insats under våren. Med anledning av insatsen fanns även DG Taxud[6] samt DG Sanco[7] från Europeiska Kommissionen representerade på mötet för att diskutera tullsamverkan.

[6] DG Taxud, en del av EU-kommissionen, har hand om frågor rörande handelsprocedurer. I begreppet ingår offentliga åtgärder som tullprocedurer och beskattning. Tullprocedurer beskriver de steg som måste genomföras för bland annat import, export och transitering (passage genom ett land) av varor. (Källa: Kommerskollegium, http://www.kommers.se/handelspolitiskt-abc/DG-fr-Directorate-General/)
[7] DG Sanco, direktoratet för hälsa och konsumentskydd. (Källa: Kommerskollegium)

Det andra mötet under 2011 hölls i september där årets resultat och nästkommande års aktiviteter diskuterades.

2012 hölls årets första möte i maj där kommande aktiviteter togs upp, exempelvis en avslutande insamling och laboratorietestning av tändare, och färdigställande av material som stöd till importörer.

Den 8 november 2012 arrangerades ett avslutande möte i Bryssel. I mötet deltog förutom de länder som varit aktiva i projektet även representanter DG Sanco, DG Taxud, EU-parlamentet, ett femtontal tillverkare, CEN[8] och ANEC[9]. Mötet inleddes med en summering av de gångna årens arbete. Sammanlagt har cirka 29 länder deltagit i de båda marknadskontrollerna avseende leksaksliknande och icke barnsäkra tändare. I det andra projektet (Joint Follow-up) som inleddes 2010 har deltagarna varit mycket aktiva. Särskilt följande siffror framhölls.

- De deltagande myndigheterna har gjort cirka 8000 besök hos små och stora återförsäljares, importörer och tillverkare.
- Gränskontrollmyndigheter har undersökt 850 sändningar med tändare från tredje land.
- Utförda inspektioner har resulterat i att mer än 5000 tändare har kontrollerats. Dessa inspektioner hade olika omfattning och inbegrep allt från märkning och varningar till enkla tester i samband med besök och omfattande provningar i laboratorium.
- 74 utvalda tändare provades på Bureau Veritas, ett ackrediterat laboratorium i England.

Inledningsvis framfördes kritik från en av tillverkarrepresentanterna mot att man har gjort sådana ändringar mellan den första och andra marknadskontrollen att resultaten inte var jämförbara. Nyttiga erfarenheter har dock kommit av marknadskontrollerna och ett användbart resultat är bland annat guiden för importörer som tagits fram. Syftet med guiden är att hjälpa näringsidkare att förstå vilka regler som gäller och hur de ska gå tillväga för att importera tändare som uppfyller gällande säkerhetskrav.

[8] **Comité Européen de Normalisation (CEN)** är en av de tre den europeiska organisationer som ger ut standarder; de andra är CENELEC och ETSI. CEN finansieras bland annat av Europeiska kommissionen. CEN-standarder kallas ofta för *EU-standarder.* CEN är dock inget EU-organ, utan en självständig organisation.

[9] **ANEC,** en ideell organisation som arbetar för konsumentens intressen i Europeiskt standardiseringsarbete.

7.3 Kommunikation inom det europeiska projektet

Under hela projektet har ett nära samarbete och en kontinuerlig dialog skett mellan deltagande länder, PROSAFE och representanter för Europeiska kommissionen. Kontakterna har främst tagits via e-post och det webbaserade systemet Webex, där all framtagen dokumentation samt resultat från genomförda aktiviteter har lagts upp. Den kontinuerliga dialogen via e-post har varit mycket betydelsefull för projektet och dess resultat, både gällande planering av aktiviteter och när frågor har dykt upp längs vägen. Exempelvis har en mycket god dialog och samverkan funnits om företag som har sin verksamhet i andra länder inom EU och där Konsumentverket inte har haft möjlighet att bedriva tillsyn i ett ärende.

En kontinuerlig dialog har även förts kring tolkningar av kommissionens förbud och om påträffade tändare har ansetts vara leksaksliknande eller inte.

8. Arbete och resultat i Sverige

I det här kapitlet presenteras arbetet som har utförts i Sverige tillsammans med ett resonemang kring svenska förhållanden och nationellt etablerade företag. De svenska aktiviteterna har i stort följt den projektplanen för Joint Follow-up, med undantag för områden där Konsumentverket har sett behov av ytterligare insatser för att minska antalet farliga tändare på marknaden. Utöver planerade aktiviteter har det under projektets gång inkommit sedvanliga anmälningsärenden till Konsumentverket gällande tändare, som har handlagts inom ramen för projektet.

8.1 Information till företag

Den främsta bristen som har identifierats hos företag såväl i Sverige som i Europa gäller kunskap om tändares säkerhet. Kunskapsbristen är störst hos företag där import eller distribution av tändare endast utgör en liten del av en större verksamhet, samt hos distributörer som i själva verket räknas som importörer, men inte har satt sig in i sin roll och sitt ansvar. En möjlig orsak till kunskapsbristen är att tändare likställs med andra produkter som importeras av företagen, exempelvis partyprodukter, kläder eller presentartiklar, och att riskanalysen för tändare därmed uteblir. Under kapitel 8.1.2 beskrivs aktiviteten kring företagens behov av kunskap ytterligare.

I det europeiska projektet Joint Follow-up togs en kommunikationsplan fram då information till branschen är en central faktor för att höja säkerheten hos tändare. Planen har arbetats fram utifrån vad som framkommit som brister i branschens kunskap gällande lagstiftning och standarder för tändare. I kommunikationen har man även fokuserat på tolkning av lagstiftningen, exempelvis för gråzonsprodukter, och vad som anses vara brukständare, leksaksliknande tändare, etc. Kunskapsbrister finns främst hos mindre företag, men även många större importörer, distributörer och återförsäljare behöver uppmärksammas på regelverket och sitt ansvar för säkerheten.

8.1.1 Pressmeddelanden

En del av kommunikationsplanen har varit att publicera pressmeddelanden framtagna av PROSAFE tillsammans med deltagande länder och med EU-kommissionen som remissinstans. Publiceringarna har syftat till att informera om projektet, pågående och avslutade aktiviteter, regelverket för tändare och klargöranden i olika frågor. Efter färdigställandet av varje pressmeddelande har PROSAFE skickat dem vidare till deltagande länder för översättning och anpassning till respektive land och myndighet. I Sverige har samtliga press-meddelanden lagts ut som nyheter på myndighetens webbplats www.konsumentverket.se.

Titlarna på nyheter publicerade i Sverige är följande:

1. Marknadskontrollen av farliga cigarettändare fortsätter. 1 300 farliga tändarmodeller hittades vid senaste marknadskontrollen. (Publicerat 2010-05-07) Se bilaga 2.
2. XXL-tändare likställs med cigarettändare. Konsumentverket klargör de rättsliga kraven som ställs på XXL-tändare. (Publicerat 2011-03-14) Se bilaga 3.
3. Ökad satsning mot farliga cigarettändare. Konsumentverket arbetar för att säkerställa att tändare på marknaden är säkra. (Publicerat 2011-06-09) Se bilaga 4.
4. Säkrare cigarettändare på den europeiska marknaden. Det gemensamma arbetet har fått en påtaglig effekt. (Publicerat 2012-06-27) Se bilaga 5.

8.1.2 Undersökning av kunskapsnivån hos importörer

För att undersöka kunskapen hos företag som importerar tändare sammanställde PROSAFE och Joint Follow-up ett frågeformulär. Avsikten med enkäten var både att sprida kunskap om regelverket samt att inventera importörernas kunskap om tändarsäkerhet.

Frågeformuläret inleddes med allmän information om PROSAFE, projektet och årets planerade aktiviteter. Fokus i enkäten var därefter definitioner av olika tändare utifrån Europeiska kommissionens beslut, kraven enligt standard EN ISO 9994 (allmän säkerhet) samt SS EN 13869 (barnsäkerhet). Se bilaga 6 för frågeformuläret.

Enkäten delades in i sju avsnitt:

1. Inledning
2. Hänvisning till gällande nationell lagstiftning
3. Information om näringsidkaren
3. Krav enligt lag och EN-standarder
3. Allmänna frågor om tändare
4. Standarder – generella krav
5. Stödjande dokumentation

Enkäten översattes av Konsumentverket och anpassades till svensk lagstiftning. Därefter skickades den ut till 59 stycken svenska företag som enligt uppgifter för 2010 hade importerat tändare till Sverige. Distributörer och återförsäljare var inte inkluderade i målgruppen för enkäten. Ett problem som uppstod under förarbetet var att det finns olika definitioner av ordet importör i olika lagstiftning. Exempelvis visade det sig att flera registrerade importörer eller deklaranter av tändare enbart var distributörer och rent praktiskt transporterade sändningar

över gränsen till Sverige och vidare till ansvarigt företag. Det var i vissa fall svårt att hitta de företag som enligt produktsäkerhetslagen var ansvariga importörer. I de flesta fall gick det dock att utreda vem som skulle besvara enkäten.

8.1.3 Inköpsguide om regelverk och säkerhetskrav för tändare

Efter en gemensam sammanställning av enkätresultatet i Europa, tog PROSAFE och deltagande länder fram ett informationsmaterial riktat till importörer av tändare, se bilaga 7. Guiden blev en uppföljning av enkäten med syfte att fungera som en kunskapskälla och inköpsguide för företag som importerar tändare till Europa. Materialet ska efter översättning till svenska skickas ut till de deltagare i enkäten som angett att de importerar tändare samt de företag som inte besvarade enkäten.

8.2 Gränskontroll

En central del av projektet var att genomföra en gränskontroll i samverkan med Tullverket. Enligt EU:s förordning (EG) nr 765/2008 bör nationella myndigheter samverka kring informationsutbyte, undersökningar av överträdelser och åtgärder för att skydda konsumenters hälsa och säkerhet.

Gränskontrollen planerades och genomfördes gemensamt av samtliga länder i Joint Follow-up, i syfte att uppnå största möjliga effekt för att stoppa farliga tändare. I Sverige hölls en inledande dialog mellan Konsumentverket och Tullverket varpå ett planeringsmöte anordnades i Bryssel tillsammans med projektdeltagarnas respektive tullmyndigheter. Representerade på mötet fanns även DG Sanco och DG Taxud från EU-kommissionen.

Gränskontrollen i Sverige resulterade i ett ärende då företaget inte kunde uppvisa dokumentation för att styrka barnsäkerheten. Företaget upphörde att tillhandahålla den aktuella tändarmodellen som frivillig åtgärd.

8.3 Kontroll av leksaksliknande tändare på internet

Leksaksliknande tändare har i princip försvunnit från marknaden i och med insatserna i det tidigare projektet Joint Action. En stor del av arbetet med att stoppa leksaksliknande tändare har bestått av information om lagstiftningen, vilket spreds till branschen i samband med att kommissionens förbud infördes. Vid en kontroll utförd av Konsumentverket påträffades dock leksaksliknande tändare i två stycken internetbutiker. Det ledde till initiativet att inkludera internetbutiker i Sveriges projektplan. Vid närmare kontroll upptäcktes ett tiotal butiker som via internet marknadsförde leksaksliknande tändare till konsumenter. I de fall leksaksliknande tändare påträffades startade Konsumentverket ärenden och ställde krav på företagen att omgående upphöra med att marknadsföra och sälja de tändare som föll inom definitionen för leksaksliknande. Totalt startades 21 ärenden och i samtliga fall upphörde näringsidkarna med att tillhandahålla tändarna på internet och följde därmed Konsumentverkets beslut.

Följande företag fick beslut om att upphöra med att tillhandahålla leksaksliknande tändare:

1. Tele Computer Installationer i Linköping AB
2. Adams frukt och godis
3. Funny things AB
4. Highcap.se
5. G9 Media AB/Partykungen
6. Hobbex AB
7. Partyprylar Sverige
8. Vinhandlar'n i Östergötland
9. IT import AB.
10. 1zetra
11. Highland trading i Östergötland AB
12. Modemedia
13. Whyus
14. Yay Media Group (prylsjuk.se)
15. Etrendstore
16. Victory Import
17. Fyndaloss
18. Hiprock
19. Lotec Import
20. Fungadgets /TDJ Data
21. Brage Tobak

Flera ärenden ledde även till information om andra företag som hade distribuerat leksaksliknande tändare, bland annat på den årliga inköpsmässan Formex. Uppgifterna genererade då nya ärenden i de fall informationen kunde styrkas. Konsumentverket skickade även ut informationsbrev om gällande lagstiftning till två företag, då det fanns en misstanke om att företagen hade tillhandahållit leksaksliknande tändare. I tre fall hade tändare distribuerats av företag utomlands, två inom EU och ett i USA. Med anledning av detta kontaktades myndigheterna i Spanien och Tyskland för information och vidare åtgärd. Information om företaget i USA skickades direkt till PROSAFE.

8.3.1 Privat försäljning av leksaksliknande tändare

Konsumentverket har under projektets gång hanterat drygt ett tjugotal ärenden avseende internetförsäljning av leksaksliknande tändare, vilket redovisades i förra avsnittet. De tändare som har påträffats vid sökning via Google och andra kanaler har marknadsförts av små aktörer, de flesta enskilda firmor. De kvantiteter som har släppts ut på marknaden var i de flesta fall mycket små och saluföringen förefaller ha berott på okunskap. Säljaren har upphört med försäljningen efter att ha blivit upplyst om att varorna är förbjudna.

Leksaksliknande tändare är en dokumenterat farlig produkt och Konsumentverket har noterat att även privatpersoner bedriver försäljning via exempelvis Blocket och Tradera och annonserar enstaka exemplar eller större partier. Ibland har en säljare haft många olika annonser eller länkar till ett företag.

Eftersom produktsäkerhetslagstiftningen är till för att skydda konsumenter ska termen näringsidkare i detta sammanhang tolkas i vidsträckt mening. Det ställs inte några större krav på verksamhetens omfattning eller att det finns ett vinstsyfte. En privatperson som vid ett enstaka tillfälle säljer en produkt till en annan privatperson kan inte anses vara näringsidkare. Vid försäljning privatperson till privatperson uppstår inte ett konsumentförhållande och lagen är inte tillämplig. Så snart det inte är fråga om enstaka tillfällen försäljningen sker kan en privatperson anses som näringsidkare. En näringsidkare kan vara både en fysisk och juridisk person.

En vanlig loppmarknad där en privatperson samlar ihop saker för att sälja kan i de flesta fall räknas som ett enstaka tillfälle. Men om en person regelbundet eller vid flera tillfällen säljer på loppmarknader, kan bedömningen bli en annan. Om en person sätter det i system att exempelvis åka utomlands och köpa in leksaksliknande tändare för att sälja i Sverige är det troligt att Konsumentverket bedömer att han eller hon är näringsidkare i produktsäkerhetslagens mening. Vederbörande har då ansvar som näringsidkare.

8.4 Kontroll av barnsäkerhet hos tändare inköpta i butik

I syfte att kontrollera om de engångständare som säljs till konsumenter är barnsäkra och uppfyller standarden SS-EN 13869:2002 köpte Konsumentverket in tändare för kontroll. Inköpen gjordes från större butikskedjor som tillhandahåller en stor volym av tändare över hela landet. I varje butik inhandlades ett exemplar av samtliga modeller av engångständare.

Följande butiker besöktes i kontrollen:

1. Coop Forum (stormarknad samt förbutik)
2. Ica Maxi (förbutik)
3. Biltema
4. Lidl
5. Hemköp
6. Pressbyrån
7. Willys (butik samt förbutik)
8. Clas Ohlsson
9. Netto
10. OK Q8
11. Teknikmagasinet

I två fall, Hemköp och Pressbyrån, var barnsäkerhetsspärren tvivelaktig och Konsumentverket begärde in dokumentation och provningsintyg från återförsäljarna som kunde styrka barnsäkerheten hos tändarna.

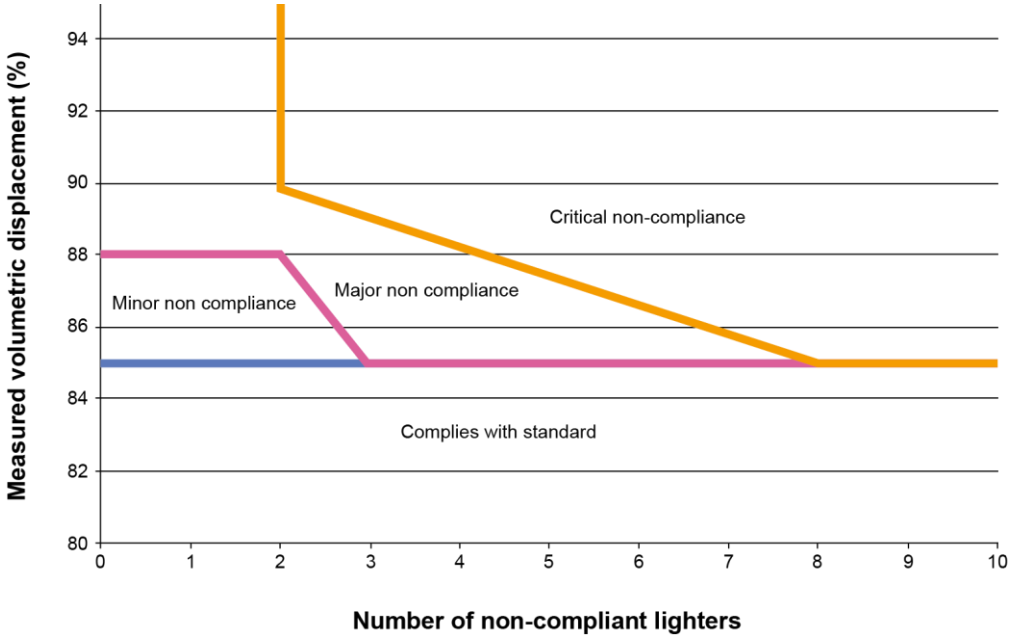
Då provning av barnsäkerheten enligt standard SS-EN 13869:2002 är för kostsam och komplicerad för att göra som en del av marknadskontrollen, fanns inte möjlighet för Konsumentverket att prova tändarna. Istället gjordes en preliminär manuell bedömning av tändarna varpå dokumentation begärdes in där det fanns osäkerheter kring effektiviteten hos tändarnas barnsäkerhetsspärr. Det faktum att tester inte har genomförts enligt gällande standard innebär att brister inte kan uteslutas hos någon av de inköpta tändarna. Istället har inköpen syftat till en översiktlig kontroll av butikssortimentet samt en preliminär bedömning av kvaliteten.

Dokumentation som stärkte barnsäkerheten inkom i båda ärendena, som därefter kunde avslutas.

8.5 Samordnad insamling samt laboratorieprovning av tändare

Som en gemensam aktivitet med deltagande länder i Joint Follow-up samlades tändare in från totalt femton olika märken i Europa. Syftet var att prova tändarna i ett laboratorium och få en aktuell bild av säkerheten hos tändare i Europa.

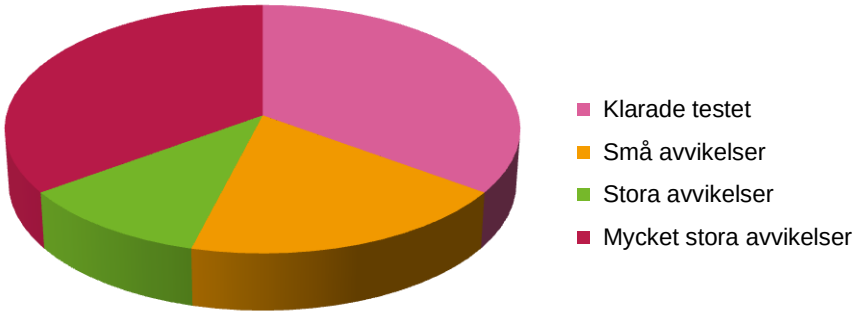
Från Sverige provades tre modeller av märket Clipper inköpta från den svenska distributören. Tändarna skickade på provning hos Bureau Veritas i Storbritannien, det laboratorium som PROSAFE skrivit kontrakt med efter upphandling. Resultatet av provningen visade att samtliga tre modeller av tändare uppfyllde säkerhetskraven, men att ett enskilt exemplar av en Clipper-tändare var överfylld. Provningen visade att tändare var fylld till 86,1%, vilket är över gränsen på 85 %, som standarden föreskriver. Avvikelsen var dock så liten att ingen åtgärd krävdes. Enligt PROSAFE kan avvikelsen för ett exemplar av tändarmodellen vara upp till 3 %, dvs. fylld till 88 % innan det ska räknas som ett allvarligt fel, se Figur 1 nedan. Ett ärende startades av MSB för att informera näringsidkaren om resultatet, dock utan att begära någon åtgärd.

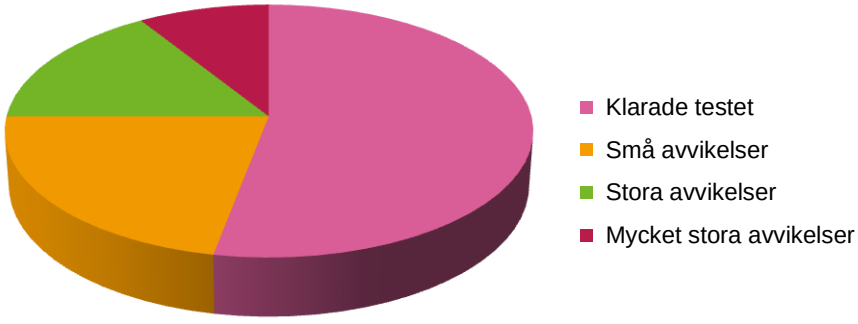
Figur 1: Gränsvärden för överfyllnad av tändare, framtagen av PROSAFE.

8.5.1 Sammanställning av testresultat.

Sammantaget visar provningarna i Europa att kvaliteten och säkerheten hos tändare har ökat markant. Totalt provades 74 olika modeller som alla finns på den europeiska marknaden, ungefär hälften så många som i det första projektet. Av de provade tändarna ökade andelen som klarade testet från 35 % till 53 %. Andelen tändare med mycket stora avvikelser minskade även från 35 % ner till 9 %.

Figur 2: Laboratorietester första projektet, Joint Action

Figur 3: Resultat från laboratorietester i andra projektet Joint Follow-up

9. Slutsatser

9.1 Slutsatser från det svenska projektet

Projektets mål var att höja säkerheten hos cigarettändare i Sverige, med fokus på att samverka inom Europa för att uppnå effektiva åtgärder och resultat. I och med att det andra tändarprojektet nu är avslutat kan det dras mer långtgående slutsatser. Resultaten från genomförda marknadskontroller visar på mycket positiv utveckling, där andelen farliga tändare har minskat ytterligare. I det första projektet fokuserades främst på att säkerställa att det inte förekom leksaksliknande och icke barnsäkra tändare. Samma fokus fanns kvar i uppföljningsprojektet, men utökat till att även innefatta allmän säkerhet hos tändare, ett område som har haft stora brister. Åtgärderna i det europeiska projektet har gett goda resultat för den allmänna säkerheten.

De områden som fortfarande har problem med leksaksliknande tändare är internet och marknader men även här går utvecklingen åt rätt håll, i synnerhet då medvetenheten ökat hos importörer och distributörer. Andelen granskade butiker som tillhandahåller leksaksliknande tändare har minskat drastiskt och i princip är det bara enstaka exemplar som importeras, antingen till internetbutiker eller genom privatimport som sedan säljs på exempelvis Tradera. Även barnsäkerheten har ökat för tändare, och trots att spårbarheten kan vara komplicerad har granskade tändare kunnat kopplas till provningsintyg. Samtliga aktörer behöver dock fortsätta att informeras om sina skyldigheter vad gäller produktsäkerhet och att det inte är tillåtet att placera leksaksliknande eller icke barnsäkra tändare på marknaden. Det är ett arbete som både branschen och myndigheter måste fortsätta med.

Det största behovet som har uppmärksammats hos företag såväl i Sverige som i Europa, är en genomgripande kunskapshöjning om tändares säkerhet. Kunskapsbristen är störst hos företag där import eller distribution av tändare endast utgör en liten del av en större verksamhet, samt hos distributörer som i själva verket är importörer, men inte har satt sig in i sin roll och sitt ansvar. Likaså råder allmänt en lägre kunskapsnivå hos internetföretag än hos större etablerade företag. En möjlig orsak till kunskapsbristen är att tändare likställs med andra produkter som importeras av företagen, exempelvis partyprodukter, kläder eller presentartiklar, och att riskanalysen för tändare därmed uteblir. En annan möjlig förklaring är att affärsidén för många internetbolag bygger på att inneha ett så brett produktsortiment som möjligt, vilket försvårar kvalitets- och säkerhetsarbetet.

Under projektet framkom att spårbarhet av tändare är ett stort problem. Åtskilligt antal tändare har testats under tidigare projekt samt medlemsstaternas egna tester. Trots att de flesta tändare på marknaden finns med i en sammanställning över utförda tester kunde Konsumentverket vid inköp i butiker inte hitta en enda tändare sedan tidigare. Det innebär i praktiken att tändare som redan har testats till höga kostnader, inte ger annat än statistiskt underlag.

Önskvärt hade varit att kunna spåra en tändare till samtliga svenska importörer, distributörer och återförsäljare. Eftersom det i budgeten för Joint follow-up inte fanns resurser för fler än tre tändarmodeller i Sverige, kunde vi inte agera då tändare misstänktes inte leva upp till kraven. Även om myndigheten begär in provningsintyg har det i praktiken visat sig finnas en stor diskrepans mellan intyg och den verkliga säkerheten. Många tändare som uppges leva upp till kraven, fallerar i oberoende provning. Bristen på spårbarhet har under projektets gång även kritiserats av andra länder. Bristen har lett till högre kostnader och fler provningar än nödvändigt, samt i värsta fall att farliga tändare inte tas bort från marknaden.

Projektet har i stort varit mycket lyckat för Sveriges del. Främst för att genomgång av internetbutiker gav så pass stort utfall, men även för att värdefulla kontakter har knutits med PROSAFE och med andra myndigheter i Europa. Även när projektet har avslutats fortsätter utbytet av information och tips gällande marknadskontroll av tändare. Genom samverkan uppnås en effektivare kontroll och åtgärder när tändare inte lever upp till ställda krav. Förhoppningsvis ger projektet en långsiktig utveckling mot säkrare cigarettändare med färre olyckor och personskador som följd. I och med att företagen blir med medvetna om säkerhet och sina skyldigheter, startar kvalitetsarbetet redan i början av produktcykeln, med större effekt på marknaden.

För Konsumentverkets del har det knutits många värdefulla kontakter i Europa. Kontaktnätet och den positiva samverkan mellan deltagande länder har bidragit till projektets fortskridande och framtida samarbete. Diskussionerna har bidragit med mycket kunskap om risker och möjliga lösningar.

9.2 Slutsatser från det europeiska projektet Joint follow-up

Resultaten för Joint Follow up tyder på att informationsinsatser och kontroller har haft god effekt och att företagen nu tar säkerheten hos tändare på större allvar. Såväl tillverkare som importörer och distributörer har de senaste åren tagit ett större ansvar för att enbart säkra tändare släpps ut på den europeiska marknaden.

Vid laboratorietester hade endast 8 % av tändarna, jämfört med 35 % under 2009, allvarliga brister som kan innebära en fara för konsumenterna. Allvarliga fel på importerade tändare har sjunkit från 51 % till 18 %, sedan 2009. Vid sammanställning av alla provningar uppfyllde 65 % av tändarna säkerhetskraven, jämfört med 46 % under 2009.

Trots att bara 13 länder har deltagit fullt ut, har åtgärderna gett en positiv effekt på hela den europeiska marknaden. Dels för att Europeiska kommissionen har varit involverade i arbetet och har tagit frågorna högre upp på agendan, men även för att marknaden i Europa utvecklas till att blir mer gemensam. Likaså har informationsspridning och överlämnande av ärenden mellan länderna varit mycket effektiv i projektet.

PROSAFE hade mycket högt ställda mål med projektet, där maximalt 2 % av tändarna på marknaden skulle klassas som farliga. Målet är inte uppnått, men på god väg att nås då andelen tändare som inte uppfyller säkerhetskraven enligt gällande standarder ständigt minskar.

10. Bilagor

Bilaga 1: Inventory of novelty lighters. (PROSAFE)

Bilaga 2: Pressmeddelande: Marknadskontrollen av farliga cigarettändare fortsätter. (Publicerat 2010-05-07)

Bilaga 3: Pressmeddelande: XXL-tändare likställs med cigarettändare. Konsumentverket klargör de rättsliga kraven som ställs på XXL-tändare. (Publicerat 2011-03-14)

Bilaga 4: Pressmeddelande: Ökad satsning mot farliga cigarettändare. (Publicerat 2011-06-09)

Bilaga 5: Pressmeddelande: Säkrare cigarettändare på den europeiska marknaden. Det gemensamma arbetet har fått en påtaglig effekt. (Publicerat 2012-06-27)

Bilaga 6: Enkät till importörer.

Bilaga 7: Guidelines for Importers of Lighters from Third Countries.

Bilaga 8: Rapport av PROSAFE, se www.konsumentverket.se

Bilaga 1: Inventory of novelty lighters

Introduction

This inventory has been prepared and discussed in the joint action on cigarette lighters. It is based on information collected by the Commission and Member States. Its purpose is to guide Member State authorities in their evaluation whether a lighter is considered to be a novelty lighter. The information in this inventory supplements the information given in the note "Inventory of lighter designs that are considered not to be novelty lighters."

The examples in the inventory have been discussed by the participants in the core group for lighters. The inventory presents the conclusion from these discussions, which must been as the opinions of the individuals in the core group and not those of the Member States or the organisations represented in the core group.

The conclusions should be taken as general and indicative. A Member State authority is not bound by the information in this inventory when evaluating whether a specific lighter is a novelty lighter or not. Neither can a Member State authority argue that a lighter is to be considered to be a novelty lighter because it appears in this inventory. The arguments must always be based on the decision, which is the legally binding text.

The inventory also presents a number of designs that can not immediately be assessed to be novelty lighter or the opposite from photos etc. Instead a thorough examination may be necessary in each specific case. Thus, a producer should be aware that such products could be considered to be novelty lighters depending upon their specific appearance.

Please note that the inventory is not exhaustive.

Definition

A novelty lighter is according to EN 13869:2002 "Lighters – Child-resistance for lighters – Safety requirements and test methods" defined as a "flame-producing product commonly used by consumers to ignite cigarettes, cigars and pipes, including any holder which can be incorporated later or any attachment which can be fixed later, that resembles by any means to another object commonly recognised as appealing to or intended for use by children younger than 51 months, or has entertaining audio effect or animated effects. A novelty lighter can operate on any fuel, including butanes or liquid fuel. This includes, but is not limited to, lighters or holders that are clearly intended to hold lighters, the shape of which resembles cartoon characters, toys, guns, watches, telephones, musical instruments, vehicles, human body or parts of the human body, animals, food or beverages, or that play musical notes, or have flashing lights or moving objects or

other entertaining features. This excludes lighters that are printed of decorated with logos, labels, decals, artwork or heat shrinkable sleeves."

Member States have agreed to take a restrictive approach to novelty lighters.

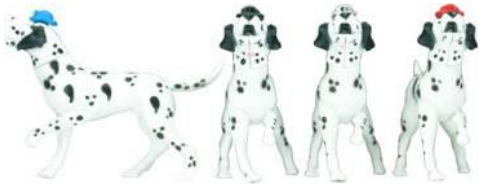
Inventory of lighter designs that are considered to be novelty lighters

No.	Category	Photos	Remark
1.	Vehicles and parts of vehicles (Cars, trucks, bicycles, motorbikes, trains etc.)		Core group meeting March 29th: The 40 feet container is considered to be a novelty lighter because it looks like toys used by children when playing with model railways.

No.	Category	Photos	Remark
2.	Food & Drink (Fruits, cans, sweets, ice creams etc.)	 	Core group meeting March 29th: Cans are considered to be novelty lighters no matter if the lighter resembles a beer can or a soft drink can because it looks like toys for a doll house.
3.	Musical Instruments	 	
4.	Guns & Weapons (Guns, pistols, granates, rockets etc.)	 	Core group meeting March 29th: Size matters. Big lighters are in general not considered as cigarette lighters which means that they fall outside the scope of the decision.

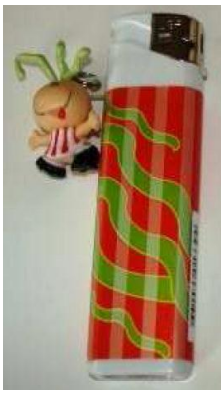
No.	Category	Photos	Remark
5.	Tools, Furniture & Household Appliances		
6.	Buildings		
7.	Telephones & Electronics		

No.	Category	Photos	Remark
8.	Toys		Note that the airplane, the penguin and the frogs could also be considered under points 1, 9 and 9 respectively.

No.	Category	Photos	Remark
9.	Animals	 	(The shark is more than 100 mm long, but it is foreseen that it is intended for igniting cigarettes. Therefore it is a cigarette lighter and thus a novelty lighter.)
10.	Seasonal & Cartoon Characters	 	Santa Claus, fairies, Halloween, cartoon characters etc.

No.	Category	Photos	Remark
11.	Sports Equipment, Garments, Buckles and Jewellery		
12.	Body Parts		Busts, torsos, limbs etc.

13.	Lighters with entertaining features (Flashing lights, sound, moveable parts etc.)	 (The skull in the gas tank is “free-floating”) Lighters that project pictures irrespectively of the motive.	Core group meeting March 29th: Such lighters are considered as a novelty lighters even if the entertaining effects are “locked” by a CR mechanism so a child cannot switch it on. The argument is that the lighter is still attractive to children because they have seen the entertaining effect when an adult has used it. (Note that the monkeys, the ship and the skull might also be considered under points 8, 1 or 11 respectively.)

13a	Lighters with attachments	 	The lighter is considered to be a novelty lighter if the attachment has “entertaining features”.

Inventory of “grey-zone” products

In each case, the producer has to argue why the product in case is not a lighter and what purpose the flame then serves to avoid that the product is considered as a novelty lighter.

No.	Name	Photos	Remark
1.	Statues, artwork	 	
2.	Replica or scale models of weapon		Small models are always novelty lighters.
3.	Ornamented table lighters		The ornamenting must not meet the criteria in the definition of novelty lighters.

No.	Name	Photos	Remark
4.	Products with an integral lighter (Clocks, tools, torch lights.)	 	The appearance of the lighter must not meet the criteria in the definition of novelty lighters.
5.	Lighters with attached jewellery		Lighters with attachments that resemble jewellery for children are considered to be novelty lighters.

Bilaga 2: Marknadskontrollen av farliga cigarettändare fortsätter

2010-05-07

I december 2009 presenterade PROSAFE, tillsammans med Konsumentverket och tolv andra marknadskontrollmyndigheter, resultatet av en framgångsrik gränsöverskridande marknadskontroll i syfte att förbättra cigarettändares säkerhet. Nästan 1 300 tändarmodeller togs bort från den europeiska marknaden under kontrollen. Nu är det beslutat att arbetet kommer att fortsätta fram till slutet av 2012.

I september 2007 inledde PROSAFE, tillsammans med 13 medlemsstater och med ekonomiskt stöd från Europakommissionen, en gemensam marknadskontroll av icke barnsäkra tändare och leksaksliknande tändare. Den gemensamma kontrollen avslutades i december 2009 och kunde presentera några viktiga resultat:

- Mer än 4 500 inspektioner gjordes hos importörer, grossister och återförsäljare.
- Tullen inspekterade nästan 8 500 laster, från små paket upp till stora containrar, som anlände till Europa.
- Deltagarna kontrollerade mer än 5 500 tändarmodeller.
- Åtgärder vidtogs mot mer än nästan 1 300 tändarmodeller eftersom de var farliga eller eftersom näringsidkarna inte kunde ge in den tekniska dokumentation som krävdes.
- Nästan 500 modeller av leksaksliknande tändare togs bort från den europeiska marknaden.

Syftet med den gemensamma marknadskontrollen var att öka de europeiska konsumenternas säkerhet genom att se till att bara säkra tändare placerades på EU-marknaden. Rapporter från medlemsstaterna visar att det målet delvis nåddes. De flesta medlemsstaterna rapporterade att problemet med leksaksliknande tändare mer eller mindre har upphört, men resultatet visar också att en alltför stor andel av billiga cigarettändare på den europeiska marknaden inte är i överensstämmelse med de rättsliga krav som ställs på dem.

Därför har PROSAFE och medlemsstaterna beslutat att fortsätta med en marknadskontroll av tändare i ytterligare 3 år. Fyra av deltagande medlemsstater i den första kontrollen har valt att fokusera på andra produkter. De har ersatts av fyra andra stater vilket betyder att även uppföljningskontrollen har tretton deltagande medlemsstater.

Den uppföljande marknadskontrollen inleddes den 1 januari 2010 och fortsätter till den 31 december 2012.

På våra sidor för barnsäkerhet finns bra information om tändare. Där kan du bland annat läsa goda råd om hur du kan undvika skador och olyckor för dig och dina barn. Läs mer via länken till höger.

Bakgrund

Den gemensamma marknadskontrollen koordineras av PROSAFE, The Producy Safety Enforcement Forum of Europe, en icke vinstgivande organisation som sammanför marknadskontrolltjänstemän från hela Europa och andra delar i världen. Marknadskontrollen är delvis finansierad av Europeiska kommissionens generaldirektorat för hälsa och konsumentskydd.

Enligt det allmänna produktsäkerhetsdirektivet måste alla produkter som placeras på den europeiska marknaden vara säkra. Detta är ett krav på tillverkarna, importörerna och återförsäljarna. Tändare förutsätts vara säkra om de är konstruerade och tillverkade i enlighet med kraven i de två standarderna EN ISO 9994 och EN 13869.

De tändare som har de allvarligaste riskerna är rapporterade i varnings-systemet RAPEX och kan hittas på Europeiska kommissionens webbplats.

PROSAFE sammanställer listor över tändare som av marknadskontroll-myndigheterna gemensamt har bedömts som leksaksliknande, och över sådana som inte är det. Dessa kan hittas på webbplatsen för PROSAFE WebEx workspace.

Bilaga 3: XXL-tändare likställs med cigarettändare

2011-03-14

Europeiska tillsynsmyndigheterna för säkra tändare har uppmärksammat att näringsidkare har placerat väldigt stora tändare på marknaden utan att följa gällande lagar och standarder. Konsumentverket som är tillsynsmyndigheten för barnsäkra tändare klargör därför de rättsliga kraven.

Tillsynsmyndigheterna i Europa har hittat ovanligt stora typer av tändare på den gemensamma marknaden. Tändarna säljs ofta under namn som "XXL-tändare", "Giant lighters", "King size lighters", "Jumbo lighters" eller liknande. De har samma form som vanliga cigarettändare, men är av betydligt större storlek, se jämförelse nedan.

XXL-tändare som finns på marknaden.

Rättsliga krav

Det finns en viss osäkerhet på marknaden om vilka rättsliga krav som ställs på XXL-tändare. Konsumentverket som är tillsynsmyndighet för barnsäkra tändare, enligt förordning 2006:1085 om förbud mot vissa farliga tändare, vill lämna följande information till importörer, tillverkare och återförsäljare:

Myndigheterna i det europeiska marknadskontrollprojektet anser att XXL-tändare är cigarettändare och omfattas av bestämmelserna i kommissionens beslut 2010/157/EU.

Det här innebär att du som företagare har följande skyldigheter:

- **Tändarna måste vara säkra.** Tändarna kan anses vara säkra om de uppfyller kraven i standard EN ISO 9994.
- **Tändarna måste vara barnsäkra.** Tändarna kan antas vara barnsäkra om de uppfyller kraven i standard EN 13869. Tänk på att det inte är möjligt att anse att en XXL-tändare är barnsäker genom att hänvisa till en barnsäker tändare i normalstorlek. Skillnaden i storlek påverkar med största sannolikhet tändarens barnsäkerhet.
- **Vid transport** måste tändarna uppfylla alla relevanta krav för transporter av farligt gods, särskilt ADR-konventionen*. Den föreskriver att den högsta tillåtna mängden bränsle i en tändare är 10 gram.

**Europeiska överenskommelsen om internationell transport av farligt gods på väg, kapitel 3.3, särbestämmelse 201.*

Klargörande

Tillsynsmyndigheterna i Europa betonar att XXL- tändare inte kan anses vara brukständare (utility lighter) trots att de är längre än 100 mm. Detta beror på att cigarettändare och brukständare bara bedöms efter avsedd användning och inte efter storlek.

- Den avsedda användningen för en cigarettändare är att tända cigaretter, pipor etc.
- Den avsedda användningen för en brukständare (utility lighter) är att tända utomhusgrillar, levande ljus, eldstäder etc.

Fortsatt kontroll av tändare

PROSAFE (www.prosafe.org) startade i september 2007 ett projekt med marknadskontroller, även kallat Lighters II, av icke barnsäkra och leksaksliknade tändare. Projektet genomförs i samarbete med 13 av EU:s medlemsstater och får ekonomiskt stöd från Europeiska Kommissionen. PROSAFE och deltagande medlemsländer kommer 2010-2012 att fortsätta kontrollera marknaden för tändare i Europa med hänsyn till gällande lagkrav.

Ansvaret för texten ovan ligger hos deltagande länder i samarbetsprojektet Lighters II. Europeiska kommissionen ansvarar inte för denna information eller på vilket sätt informationen används.

Bilaga 4: Ökad satsning mot farliga cigarettändare

2011-06-09

Konsumentverket arbetar tillsammans med PROSAFE och myndigheter i 12 europeiska medlemsstater för att få bort farliga tändare från den europeiska marknaden. Nu utökas satsningen för att cigarettändare ska vara barnsäkra och att leksaksliknande tändare inte finns på marknaden.

Konsumentverket arbetar för att säkerställa att alla tändare på marknaden är barnsäkra. Flera nationella insatser pågår för att säkerställa kvaliteten hos de tändare som finns på marknaden, bland annat genom stickprover och planerade kontroller. Nära samverkan sker med MSB, Myndigheten för Samhällsskydd och Beredskap, som har tillsyn över den allmänna säkerheten hos tändare. Bakgrunden till det intensifierade arbetet är Europeiska kommissionens beslut (2011/176/EU) som innebär rättsliga krav på att cigarettändare ska vara barnsäkra och som förbjuder leksaksliknande tändare. Nu arbetar man för att verkställa dessa bestämmelser.

– Näringsidkare ska på begäran från myndigheten kunna visa att de engångständare som säljs är barnsäkra. Både importörer, grossister och återförsäljare har ansvar för att det inte säljs farliga tändare. Innan man köper in tändare är det viktigt att man som näringsidkare kontrollerar dokumentation som visar att tändarmodellerna är testade för kvalitet och barnsäkerhet, informerar Maria Hedeklint utredare på Konsumentverket.

Farliga tändare orsakar olyckor

Säkerheten hos cigarettändare har stått högt på den europeiska dagordningen i flera år. Bakgrunden till kommissionens beslut om barnsäkra tändare är att barns lek med eld orsakar många olyckor. Det sker även många olyckor som beror på en bristfällig kvalitet hos tändaren.

Tidigare insatser har gett stora framgångar

Tidigare insatser har lett till att leksaksliknande tändare nästan helt har försvunnit från marknaden i Europa. Betydande ansträngningar har också gjorts för att minska antalet farliga eller icke barnsäkra engångständare i Europa. Insatserna har inneburit mer än 4 500 inspektioner hos europeiska importörer, grossister och detaljhandlare, mer än 5 500 kontroller av tändarmodeller och nästan 1 300 åtgärder mot tändarmodeller som varit farliga eller där näringsidkaren inte har kunnat visa nödvändig teknisk dokumentationen. Europeiska tullmyndigheter kontrollerade nästan 8 500 försändelser med allt från små paket till hela containrar som anlänt till Europa.

Medlemsländerna som deltar i projektet har sedan 2010 inlett en andra fas som innebär en intensifierad tillsyn den närmaste tiden:

- Myndighetsinspektioner och utredningar av specifika tändarmodeller
- Godskontroll av tändare som importeras till Europa
- Laboratorietester av potentiellt farliga tändare samt stickprover
- Förstärkta åtgärder när otillåtna och farliga tändare påträffas.

Bakgrund

Insatsen mot farliga tändare samordnas av PROSAFE "The Product Safety Enforcement Forum of Europe", en icke vinstdrivande organisation som samlar tjänstemän från marknadskontrollerande myndigheter från Europa och världen. PROSAFE har sedan 2006 spelat en aktiv roll i planeringen av tillsynsverksamheten av tändare och sedan 2007 i det praktiska genomförandet när PROSAFE och 13 medlemsstater inledde en gemensam insats för att se till att det inte finns leksaksliknande eller icke barnsäkra tändare på marknaden. Insatsen genomförs med ekonomiskt stöd från Europeiska kommissionen.

PROSAFE och deltagande medlemsländer kommer under 2010-2012 att fortsätta kontrollera marknaden för tändare i Europa med hänsyn till gällande lagkrav. Rapex-rapporter om tändare som medför allvarliga risker för konsumenter finns på Europeiska kommissionens webbplats. Klicka till höger på sidan för att läsa mer om de allvarliga riskerna.

Ansvaret för texten ovan ligger hos deltagande länder i samarbetsprojektet Lighters II. Europeiska kommissionen ansvarar inte för denna information eller på vilket sätt informationen används.

Bilaga 5: Säkrare cigarettändare på den europeiska marknaden

2012-06-27

Det gemensamma arbetet med marknadskontroller av cigarettändare som utförts i Europa sedan 2007, har fått en påtaglig effekt. Genomförda tester visar att tändarna på den europeiska marknaden numera är säkrare, med färre allvarliga brister som kan utgöra en fara för konsumenterna.

För att höja säkerheten hos cigarettändare i Europa, inleddes 2007 det första gemensamma projektet för att samordna och genomföra marknadskontroller i de europeiska länderna. Detta för att säkerställa att det inte fanns leksaksliknande eller icke barnsäkra tändare på den europeiska marknaden.
Det andra gemensamma projektet påbörjades 2010 och kommer att pågå till december 2012. Insatsen omfattar även kontroll av att tändare lever upp till de allmänna säkerhetskraven. 17 medlemsstater i EU har engagerat sig i det nuvarande projektet. Ytterligare 12 länder har på egen hand genomfört åtgärder.

Projekten samordnas av PROSAFE med stöd av Europeiska kommissionen. PROSAFE är en ideell organisation för marknadskontroller vars främsta syfte är att förbättra säkerheten för produkter och tjänster i hela Europa.

Det gemensamma arbetet har fått en påtaglig effekt

Resultat från 2011 visar att säkerheten hos tändare som säljs i Europa är betydligt bättre än för två år sedan, vilket bevisar fördelarna med en gemensam marknadskontroll. Hittills har cirka 2600 tändare manuellt kontrollerats av deltagande myndigheter vid besök i butiker, hos importörer och grossister. Av de kontrollerade tändarna uppvisade 40 % brister, framför allt formella, som till exempel felaktig märkning eller saknade instruktioner.

De manuella kontrollerna har kompletterats med laboratorietester av 31 olika modeller. Testerna har genomförts vid ett ackrediterat laboratorium. De tändare som testats har valts ut från sju av de största aktörerna på den europeiska marknaden. Tändarna utgör inte ett statistiskt säkerställt urval, utan består endast av stickprov.

Testernas fokus har legat på de säkerhetskrav som har störst inverkan på konsumenternas säkerhet.

- Endast 8 % av tändarna, jämfört med 35 % under 2009, hade stora eller allvarliga brister som kan innebära en fara för konsumenterna.
- Allvarliga fel på importerade tändare har sjunkit från 51 % till 18 %, sedan 2009.

- 65 % av tändarna uppfyllde säkerhetskraven i testerna, jämfört med endast 46 % under 2009.

– Resultaten tyder på att de informationsinsatser och kontroller som gjorts har haft god effekt och att företagen nu tar säkerheten hos tändare på större allvar. Såväl tillverkare som importörer och distributörer har ansvar för att enbart säkra tändare släpps ut på den europeiska marknaden, säger Maria Hedeklint, utredare på Konsumentverket.

De gemensamma aktiviteterna fortsätter

Trots att klara förbättringar av säkerheten gjorts, behöver mer göras. Fler aktiviteter är planerade under fortsättningen av 2012 och omfattar exempelvis nya tester av tändare.

Tillverkare, importörer och distributörer behöver även i fortsättningen bli påminda om sina skyldigheter vad gäller produktsäkerhet och bli informerade om att det inte är tillåtet att placera leksaksliknande eller icke barnsäkra tändare på marknaden.

De övergripande resultaten från marknadskontrollerna kommer att redovisas vid en konferens som är planerad till slutet av 2012. Representanter från myndigheterna för marknadskontroll, företagsorganisationer och andra intressenter kommer att bjudas in till mötet.

Ansvaret för texten ovan ligger hos deltagande länder i samarbetsprojektet Lighters II. Europeiska kommissionen ansvarar inte för denna information eller på vilket sätt informationen används.

Bilaga 6: Marknadskontroll av tändare

1. Inledning

PROSAFE (www.prosafe.org) startade i september 2007 ett projekt med marknadskontroller av icke barnsäkra och leksaksliknade tändare. Projektet genomförs i samarbete med 13 av EU:s medlemsstater och får ekonomiskt stöd från Europeiska Kommissionen. Projektet förlängdes under 2010. PROSAFE och deltagande medlemsländer kommer fortsätta att kontrollera marknaden för tändare i Europa med hänsyn till de lagkrav på tändare som finns.

I Sverige är Konsumentverket tillsynsmyndighet för tändare. Som en del av marknadskontrollen kommer Konsumentverket under 2011 att bland annat köpa in ett antal tändare från butik och testa dem enligt gällande lagkrav och standarder. I marknadskontrollen har vi även för avsikt att samverka med tullen gällande godskontroll.

Enkätens syfte

Den här enkätens syfte är att kontrollera vilken kunskap som finns hos företagen gällande kraven på tändare, samt att ge tillsynsmyndigheterna en marknadsöversikt över tändare.
Konsumentverket har fått uppgift om att ert företag har importerat tändare till Sverige under 2010 och ni ombeds därför att besvara enkäten nedan.

2. Hänvisning till gällande nationell lagstiftning

Enligt § 22 i Produktsäkerhetslagen 2004:451 är näringsidkare skyldiga att informera och samarbeta med varandra och med tillsynsmyndigheten för att undanröja sådana risker som är förknippade med en vara eller tjänst som de tillhandahåller eller har tillhandahållit.

Enkäten besvaras skriftligt av behörig person på företaget och svar ska vara Konsumentverket tillhanda senast den 4 februari 2011. Använd det bifogade svarskuvertet.

Ni får gärna använda baksidan av enkäten för att svara på frågorna om det behövs mer utrymme.

Maria Hedeklint
Produktsäkerhet
Konsumentverket
Dir. tel: 054-19 40 97

3. Information om näringsidkaren

Ange er företagskategori gällande tändare. Flera svar är möjliga.

O Tillverkare O Importör O Distributör O Återförsäljare

Vänligen fyll i samtliga uppgifter:

Företag: _____

Kontaktperson: _____

Adress: _____

_____

Telefon: _____

Hemsida: _____

E-postadress: _____

Antal anställda: _____

Vilka varumärken av tändare säljer/tillhandahåller ni? _____

_____

Ursprungsland/länder: _____

_____

Totalt antal sålda/tillhandahållna tändare år 2009: _____

2010: _____

Observera att även tändare som ges bort gratis omfattas av definitionen tillhandahållande på marknaden och ska uppfylla gällande lagkrav och standarder.

EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING (EG) nr 765/2008
1. *tillhandahållande på marknaden*: varje leverans av en produkt för distribution, förbrukning eller användning på gemenskapsmarknaden i samband med kommersiell verksamhet, mot betalning eller gratis.

4. Krav enligt lag och EN-standarder

Ange de krav för tändare som ni har kunskap om respektive som ni använder:

5. Allmänna frågor om tändare

Svara kortfattat på följande frågor:

Vilka olika typer av tändare känner ni till?

Vad är en barnsäkerhetsmekanism? Ange exempel.

Vad är en så kallad leksaksliknande tändare?

Vad är en "luxury/semi-luxury tändare"?

Vad är en så kallad brukständare (utility lighter)?

6. Standarder – generella krav

Svara kortfattat om definitioner och krav på tändare:

Vad är maximalt tillåten höjd på lågan (flamhöjd) för tändare?

Vilka är kraven för att lågan är stabil och att den inte varierar i t.ex. flamhöjd (spitting, sputtering and flaring)?
Vilka är kraven för fallprov av tändare?
Vilka är kraven för temperaturhöjning hos tändare?
Vilka är kraven för att lågan släcks (flame extinction)?
Förklara vad följande 5 symboler står för:

7. Stödjande dokumentation

Ange, enligt er vetskap, vilka handlingar som ska finnas tillgängliga när ni placerar tändare på marknaden:

Vilka av de nämnda handlingarna har ni tillgång till för de tändare ni säljer/tillhandahåller?

Tack för er medverkan!

PROSAFE
PRODUCT SAFETY ENFORCEMENT FORUM OF EUROPE

Konsument verket • KO

LIGHTERS II

Joint Market Surveillance Action supported by the
Executive Agency for Health and Consumers (EAHC)
Agreement No: 2009 82 05

Guidelines for Importers of Lighters from Third Countries

Published December 2012

Table of Contents

1 Description of the Joint Action 3

2 Legislation and Standards 4

2.1 Overview 4
2.2 GPSD 4
2.3 Commission Decision 2006/502/EC 4
2.4 Regulation (EC) 765/2008 5
2.5 Safety Standards 5
2.6 Transport Regulation 6

3 Ordering lighters in third countries 7

3.1 Basic requirements 7
3.2 Test certificates 7
3.3 Cross reference 7
3.4 Golden samples and batch testing 7
3.5 Border control 8
3.6 Liability 8
3.7 Counterfeits 8

4 After sales 9

4.1 Market surveillance by authorities 9
4.2 Monitoring 9
4.3 Corrective action 9

Annex: Corrective Action Procedure Checklist 10

Useful links 12

Disclaimer

This publication arises from the Joint Follow-up Market Surveillance Action on Child-Resistant Lighters and Novelty Lighters, which receives funding from the European Union in the framework of the 'Programme of Community Action in the field of Consumer Policy (2007-2013)'.

The publication reflects only the views of the author. It is based on the information available at the moment of publication. Statistics and results are not representative for the situation on the market of the participating countries, but only for the samples taken in the framework of this Action. PROSAFE cannot be held responsible for incorrect or misleading use of this publication.

The Executive Agency for Health and Consumers cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

© PROSAFE 2012[1]

[1] www.prosafe.org

1 Description of the Joint Action

May 11th, 2006 the European Commission adopted the decision 2006/502/EC2 requiring Member States to take measures to ensure that only child-resistant lighters could be placed on the market and to prohibit novelty/child appealing lighters.

The Joint Action on Lighters, part one, started as a result of the decision and the first meeting was held in Brussels, September 2007. Thirteen Member States participated fully in this joint action. During the project, measures were taken against almost 1,300 lighter models because they were dangerous or because the economic operator was unable to present the required technical documentation.

The second part of the Joint Action started in 2010 to further enhance the safety of European consumers by ensuring that only safe lighters will be placed in the European market.

Activities within the Joint Action are for example exchange of information between member states, sampling of lighters and coordination of tests, awareness-raising for stakeholders, information campaigns towards both stakeholders and the public, customs controls and much more.

The joint action on lighters is coordinated by PROSAFE, "The Product Safety Enforcement Forum of Europe", a non-profit organisation that brings together market surveillance officers from all over Europe and across the world. The Joint Action receives co-financing from the European Commission. Visit www.prosafe.org to learn more.

[2] All legislation referred to in this document is available at http://eur-lex.europa.eu/en/index.htm

2 Legislation and Standards

2.1 Overview

For lighters generic and specific legislation applies, i.e.:

- General Product Safety Directive 2001/95/EC
- Commission Decision 2006/502/EC (as amended)
- Regulation (EC) 765/2008
- Standards EN ISO 9994:2006 and EN 13869:2002
- Legislation for Transport

2.2 GPSD

Producers (i.e. manufacturers, EU-representatives of the manufacturer and importers from third countries) shall be obliged to place only safe products on the market, according to article 3, Directive 2001/95/EC on General Product Safety (GPSD).

Lighters are presumed to be safe if they are constructed and produced so that they meet the requirements of the two standards EN ISO 9994 (safety specifications) and EN 13869 (child resistance for lighters - see below).

Notifications of those lighters presenting serious risks to consumers can be found in the RAPEX reports on the European Commission's website: http://ec.europa.eu/consumers/dyna/rapex/rapex_archives_en.cfm

2.3 Commission Decision 2006/502/EC

On 11th of May 2006, the European Commission introduced new requirements for child-resistant lighters and novelty/child appealing lighters. The legal basis for these requirements was a Commission Decision made under Article 13 of the General Product Safety Directive 2001/95/EC.

The Decision requires that

- as from 11th March 2007 all lighters shall be prevented from being placed on the European market unless they comply with the child resistant requirements of European Standard EN13869:2002 or non EU countries with similar requirements to those of EN13869:2002 and
- all novelty/child appealing lighters are to be prevented from being placed on the European market regardless of child resistance.

Furthermore, producers are required to keep and to show on request of the competent authorities documentation that demonstrates compliance with the child-resistance requirements and to continuously monitor the conformity of their lighters. Regarding distributors they are required to keep and to show on request of the competent authority documentation identifying the party from whom they obtain their supply of lighters.

The first Commission Decision, 2006/502/EC was issued on 11 May of the 2006 with a temporary application of 12 months. Then it has been renewed several times – most recently by Commission Decision 2012/53/EU.

<u>Lighters excluded from the child resistance requirement:</u>

Refillable lighters that are designed, manufactured and placed on the market with the intention that they shall have continual save use over a lifetime of at least five years, subject to repair, and where documentation demonstrating this is available for inspection, such lighters have to satisfy the following requirements:

(a) they will come with a written guarantee of at least two years

(b) they will have the practical possibility of being repaired and safely refilled over the entire lifetime (including repairable ignition system)

(c) non-consumable parts are available to authorized/specialized after-sales service centre based in the EU.

These lighters are called "luxury" or "semi-luxury" lighters. Although excempted from the child resistance requirement these lighters must not have entertaining features.

Lighters excluded from Decision 2006/502/EC:

Lighters specifically intended for a different purpose than lighting a cigarette, a cigar or a pipe. For example utility lighters intended for lighting barbecues, fireplaces, candles etc.

Note: regardless of Decision 2006/502/EC these lighters have to comply with the basic safety requirements of the Product Safety Directive 2001/95/EC. E.g. they should not be child appealing.

2.4 Regulation (EC) 765/2008

Involvement of Customs in surveillance activities of product safety is defined by Regulation (EC) 765/2008 which requires that appropriate checks on the characteristics of products on an adequate scale are carried out before the products are released for free circulation.

The Project plan for Joint Follow-up Market Surveillance Action on Child-Resistant Lighters and Novelty/child appealing lighters foresees involvement of Customs in market surveillance activities of lighters as two thirds of the lighters on the European market are imported from countries outside the EEA. Furthermore, results from first Joint Action on lighters show that a significant share of the lighters imported to the EU that have been tested against EN ISO 9994 did not comply with the safety requirements.

2.5 Safety Standards[3]

There are two technical standards related to the safety of lighters:

1) **EN ISO 9994:2006** – "Lighters - Safety Specification", which establishes specifications on quality, reliability and safety of the lighters combined with appropriate manufacturing test procedures. It applies to all flame-producing products commonly known as cigarette lighters, cigar lighters and pipe lighters.

The most important functional requirements covered by the Standard are the following:

(a) Flame generation
(b) Flame heights
(c) Flame-height adjustment
(d) Resistance to spitting or sputtering and flaring
(e) Flame extinction
(f) Volumetric displacement

EN ISO 9994 has been referenced in the Official Journal of the EU.

2) **EN13869:2002** – "Lighters – Child resistance for Lighters – Safety requirements and test methods", which establishes child-resistance specifications. Lighters shall be resistant to successful operation by at least 85% of the child-test panel when tested in accordance with clause 5 of the Standard.

Definitions

The main definitions arising from the standards and the European Decision (2006/502/EC) are the following:

Lighter: manually operated flame-producing device employing a fuel normally used for deliberately igniting in particular cigarettes, cigars and piped, and which may foreseeably be used to ignite materials such as paper, wicks, candles and lanterns, manufactured with an integral supply of fuel, whether intended to be refueled or not.

Novelty/child appealing lighter: flame-producing product commonly used by consumers to ignite cigarettes, cigars and pipes, including any holder which can be incorporated later or any attachment which can be fixed later, that resembles by any means to another object commonly recognized as appealing to or intended for use by children younger than 51 months, or has entertaining audio effects or animated effects. A novelty/child appealing lighter can operate on any fuel, including butane or liquid fuel. This includes, but it is not limited to, lighters or holders that are clearly intended to hold lighters, the shape of which resembles cartoon characters, toys, guns, watches, telephones, musical instruments,

[3] Standards can be obtained at your nation standardisation body.

vehicles, human body or part of human body, animals, food or beverages, or that play musical notes, or have flashing lights, or moving objects or other entertaining features. This excludes lighters that are printed or decorated with logos, labels, decals, artwork or heat shrinkable sleeves.

If you are not sure if lighters have entertaining features you can have a look into guidance documents and inventories on the website of EU DG SANCO:

http://ec.europa.eu/consumers/safety/prod_legis/prod_legislation_lighters_en.htm

Thumb rule: whenever you have doubts if a lighter has got entertaining features you can assume that it is a novelty/child appealing lighter.

Child-resistant (CR) lighter: a lighter designed and manufactured in such way that it cannot, under normal or reasonably foreseeable condition of use, be operated by children younger than 51 months of age because of, for instance, the force needed to operate it or because of its design or the protection of its ignition mechanism, or the complexity or sequence of operations needed for the ignition.

Child-resistance (CR) test: a systematic test of child-resistance of a given model of lighter, on a sample of the lighter consider d, in particular tests made in accordance with national standards transposing European Standard EN13869:2002, as far as the specifications other than those in paragraphs 3.1, 3.4 and 5.2.3 of the Standard are concerned, or in accordance with the testing requirements of the relevant rules of non-EU countries where child-resistance requirements equivalent to those established by the Commission Decision 2006/502/EC are in force.

Producer:

(a) the manufacturer of the product, when he is established in the Community, and any other person presenting himself as the manufacturer by affixing to the product his name, trade mark or other distinctive mark, or the person who reconditions the product;

(b) the manufacturer's representative, when the manufacturer is not established in the Community or, if there is no representative established in the Community, the importer of the product;

(c) other professionals in the supply chain, insofar as their activities may affect the safety properties of a product.

(d) Distributor: any professional in the supply chain whose activity does not affect the safety properties of a product

2.6 Transport Regulation

When transported, lighters must meet all relevant requirements for the transport of dangerous goods, in particular the ADR convention (the European Agreement Concerning the International Carriage of Dangerous Goods by Road), chapter 3.3, special provision **201**:

> "Lighters and lighter refills shall comply with the provisions of the country in which they were filled. They shall be provided with protection against inadvertent discharge. The liquid portion of the gas shall not exceed 85% of the capacity of the receptacle at 15°C. The receptacles, including the closures, shall be capable of withstanding an internal pressure of twice the pressure of the liquefied petroleum gas at 55°C. The valve mechanisms and ignition devices shall be securely sealed, taped or otherwise fastened or designed to prevent operation or leakage of the content during the carriage. Lighters shall not contain more than 10g of liquefied petroleum gas. Lighter refills shall not contain more than 65g of liquefied petroleum gas."

3 Ordering lighters in third countries

3.1 Basic requirements

When lighters are ordered in third countries importers have to ensure

- that the lighters comply with EN ISO 9994:2006 (or equivalent)
- for lighters except semi-luxury or luxury-lighters: that the products are equipped with a child resistance mechanism (CR-mechanism) according to EN 13869:2002 (or equivalent)
- that lighters irrespective of their value and quality do not have any entertaining features (otherwise they are considered to be novelty/child appealing lighters and must not be placed on the EU-market)
- the appropriate conformity assessment procedures have been carried out by the manufacturer;
- the manufacturer has drawn up the technical documentation;
- the product is accompanied by the required documents and test certificates (in particular a test report for the child resistance mechanism and the conformity with the basic safety requirements in EN ISO 9994);
- that the products are marked correctly according to the standards (the products bear a type, batch or serial number or other element allowing their identification; manufacturers shall indicate their name of trademark and the address at which they can be contacted on the product or, where that is not possible, on its packaging or in a document accompanying the product.

3.2 Test certificates

Importers should check

- if the laboratory/test house carrying out the tests is accredited for testing lighters.
- if the certificates cover both EN ISO 9994 and EN 13869.
- if all relevant test have been carried out
- if all points have been passed
- if the product tested is exactly the same as the product ordered/delivered.

If you have doubts if the tests have been carried out correctly you can order additional tests in an accredited test house of your choice. At least you can do some basic testing according to EN ISO 9994 (e.g. flame height) and check if there is a CR-mechanism (note: the mere existence of a CR-mechanism does not guarantee that the lighter is child resistant!).

3.3 Cross reference

When you receive a certificate stating that the CR-mechanism had been accepted by third countries which have equivalent legal requirements for lighters there is no need for further testing. But make sure again that the product in the certificate is exactly the same as ordered/delivered.

Countries with equivalent requirements are i.a.: USA, Canada, Australia, New Zealand and Japan.

3.4 Golden samples and batch testing

Whenever you receive a sample there is a risk that you get a so called golden sample – a specially selected product of high quality which is different to products of lower quality out of the regular production. Therefore it is necessary that you check if the products imported are exactly the same as the products in the sample order or the product which has been tested.

In addition the design of lighters may change over the time although the products still have the same shape and size etc. Therefore it is highly recommended that you regularly take samples from the imported products and check the compliance with the sample and/or legal requirements. This procedure should be periodically repeated and is a legal requirement according to Art. 5 of the GPSD and Art. 3 (1) c of the lighters decision.

3.5 Border control

As described above customs are obliged to check the safety and conformity of products imported from third countries according to regulation (EC) 765/2008.

Therefore the customs authorities are empowered to suspend the release of a consignment when there are doubts that the products are not safe. In this case customs will inform the market surveillance authorities which can take further action and – if the products are unsafe or not in conformity with European legislation – eventually reject the import.

So whenever you import lighters from third countries make sure that you have the certificates proofing compliance with EN ISO 9994 and EN 13869 (if applicable) ready to be checked by customs and/or market surveillance authorities.

3.6 Liability

Be aware that you become legally the producer of the lighters when you are the manufacturer's representative in the EU or the importer from a third country. So in case of an accident you may be liable for any damage and/or injury/fatality caused by a non-compliant lighter.

3.7 Counterfeits

Counterfeits can be safe or unsafe like any other product. However there is a tendency that counterfeits are of lower quality than the original product and might therefore be unsafe although the original is safe.

If counterfeits are illegally on the market it is normally not necessary for product safety authorities to assess the safety of these products – they will just ask the competent authorities (in particular customs) to take appropriate measures (i.e. seizure and destruction of the products) with regard to the applicable legislation and procedures on counterfeits. In cases where the counterfeit legislation does not apply the safety of these products will be assessed as usual.

Naturally it is the importer of the counterfeit who is responsible for the safety of the product but not the producer/importer of the original (brand owner). That means that also product liability will rest with the importer of the counterfeits (in addition to all the other obvious legal implications concerning counterfeits).

If there are any doubts if a product is counterfeited (obvious design faults, cheap price….) importers should get in contact with the brand owner and ask for clarification.

4 After sales

4.1 Market surveillance by authorities

According to Directive 2001/95/EC on general product safety producers (i.e. manufacturers, EU-representatives of the manufacturer and importers from third countries) are obliged to place compliant and safe products only on the market.

The competent market surveillance authorities have the right to check if lighters placed on the market comply with the safety requirements. Checks are possible on any stage of the supply chain – even in cases where the product has been placed on the market as a conforming and safe product. In addition market surveillance authorities are empowered to demand and economic operators have the obligation to provide the documents attesting the safety and conformity of the lighters.

- According to the lighters decision article 3 the economic operators shall keep and provide without delay to the competent authorities on request the documentation necessary to identify any person from whom they have been supplied with the lighters they place on the market, in order to ensure traceability of the producer of the lighters throughout the supply chain.
- The economic operator shall keep a copy of the child-resistance test and documents certifying the compliance with EN ISO 9994 (or equivalent) at the disposal of the market surveillance authority and ensure that the technical documentation can be made available to the market surveillance authority, upon request.
- The economic operator shall attest on request to the competent authority that all lighters in each of the batches placed on the market conform to the model tested and provide to the authority the documentation on the testing and control programme supporting such an attestation.
- The economic operator shall provide to the competent authority on request a new report of child-resistance test if any changes are made to a model of lighter that may adversely affect the ability of the model to meet the requirements of Decision.
- Market surveillance authority shall withdraw from the market the lighters for which economic operators do not provide the requested documents.

In addition to documentary checks market surveillance authorities may physically test lighters placed on the market on the spot using screening tests. In addition authorities may take samples for laboratory testing.

4.2 Monitoring

According to legislation producers (i.e. manufacturers, EU-representatives of the manufacturer and importers from third countries) shall protect the health and safety of consumers, carry out sample testing of marketed products, investigate, and, if necessary, keep a register of complaints, of non-conforming products and product recalls, and shall keep distributors informed of such monitoring.

Economic operators who consider or have reason to believe that a product is not in conformity with the applicable requirements shall make the product available on the market only after the product has been brought into conformity with the requirements. Where the product presents a risk economic operators shall inform the manufacturer or importer and the competent market surveillance authority.

4.3 Corrective action

Corrective Actions by producers or distributors are aimed at removing a safety risk arising from consumer products they have placed on the market. Corrective Actions can include:

- Changing the design of products
- Changing the manufacturing process
- Changes to quality control procedures
- Withdrawing products from the distribution chain
- Sending information and warnings about correct use of consumers products
- Modifying or repairing products at the consumer's premises or elsewhere
- Recalling products from consumers for repair, replacement or refund.

Annex: Corrective Action Procedure Checklist[4]

1. Plan ahead – before you have a problem

- Establish a policy and procedure for corrective action
- Discuss your policy with your trade partners
- Set up a corrective action team
- Monitor information about the safety of your products
- Keep good sales and distribution records to help trace products and identify consumers and end users as much as reasonably possible
- Assemble documents about your product's design and safety
- Update contact information for key people and organisations.

2. Decide whether to take action - assess the risk

- Identify the hazard and understand its root cause, whenever possible
- Estimate how many products are affected
- Identify who might be affected
- Consider what severity of injury could result
- Assess the likelihood of such an injury over the life time of the product
- Identify additional factors applicable across the various countries where the product is sold and that would affect the risk level
- Determine if the risk varies with time
- Evaluate acceptability of overall risk

3. If Corrective Action is needed – what to do?

- Decide whether the Corrective Action needs to involve:
  - new products (design and manufacturing changes)
  - products in the supply chain and potentially
  - products in the hands of consumers
- Decide what Corrective Actions need to be carried out
- Agree responsibilities and actions with distributors
- Inform market surveillance authorities

If the action involves products in the hands of consumers you need to:

- Determine how to trace the products and their owners
- Set up a communications programme
- Draft any Corrective Action message clearly and simply
- Decide how to communicate the message
- Deal with your consumers
- Communicate with others who need to know
- Carry out Corrective Actions or recall the products concerned
- Deal with products that have been returned
- Monitor the response to the Corrective Action and decide if further action is needed.

[4] For further details please refer to the "Corrective Action Guide" at http://ec.europa.eu/consumers/safety/rapex/guidelines_business_en.htm

4. After Corrective Action – learn from experience

- Review design requirements and improve quality system to try to avoid future problems (if not already fully covered as part of the Corrective Action programme)
- Assess the success of your Corrective Action procedure and make any improvements
- Send comments and thanks to key participants.

Useful links

European Commission DG SANCO “Safety”
http://ec.europa.eu/consumers/safety/news/index_en.htm

European Commission DG SANCO “RAPEX”
http://ec.europa.eu/consumers/safety/rapex/index_en.htm

European Commission DG SANCO “Lighters”
http://ec.europa.eu/consumers/safety/prod_legis/prod_legislation_lighters_en.htm

PROSAFE (The Product Safety Enforcement Forum of Europe
www.prosafe.org

EUR-Lex (EU-legislation)
http://eur-lex.europa.eu/en/index.htm

Konsumentverket, Box 48, 651 02 Karlstad. Telefon: 0771-42 33 00. konsumentverket.se